

На основу члана 15, а у вези са чланом 36. Закона о енергетици („Службени гласник РС“, број 84/2004) и члана 12. Статута Агенције за енергетику Републике Србије („Службени гласник РС“, број 52/2005),

Савет Агенције за енергетику Републике Србије, на 21. седници од 21. јула 2006. године, донео је

О Д Л У К У

О УТВРЂИВАЊУ МЕТОДОЛОГИЈЕ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ТАРИФНИХ ЕЛЕМЕНАТА ЗА ИЗРАЧУНАВАЊЕ ЦЕНА ПРИСТУПА И КОРИШЋЕЊА СИСТЕМА ЗА ДИСТРИБУЦИЈУ ПРИРОДНОГ ГАСА

1. Утврђује се Методологија за одређивање тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћења система за дистрибуцију природног гаса, која је одштампана уз ову одлуку и чини њен саставни део.
2. Ову одлуку објавити у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Савет Агенције за енергетику Републике Србије

Председник

Број: 511/3

Београд, 21. јул 2006. године

Љубо Маћић

МЕТОДОЛОГИЈА

ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ТАРИФНИХ ЕЛЕМЕНАТА ЗА ИЗРАЧУНАВАЊЕ ЦЕНА ПРИСТУПА И КОРИШЋЕЊА СИСТЕМА ЗА ДИСТРИБУЦИЈУ ПРИРОДНОГ ГАСА

(Методологија је објављена у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 68 од 9. августа 2006. године)

I. ПРЕДМЕТ МЕТОДОЛОГИЈЕ

Овом методологијом се утврђује начин одређивања тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћења система за дистрибуцију природног гаса (у даљем тексту: коришћење система).

II. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

Методологија се базира на механизму контроле цене коришћења система за дистрибуцију природног гаса применом методе регулације „трошкови плус“, којом се енергетским субјектима који обављају делатности дистрибуције природног гаса, односно управљања дистрибутивним системом за природни гас одређује максимална висина прихода у регулаторном периоду, односно цена којом се омогућава покриће оправданих трошкова пословања, као и одговарајући повраћај на ангажована средства.

Максимално одобрени приход енергетског субјекта се алоцира на тарифне елементе на основу :

- 1) планиране потрошње природног гаса, структуре и вредности енергетских објеката и
- 2) учешћа варијабилних и фиксних трошкова у укупним трошковима енергетског субјекта.

III. ПОЈМОВИ И ДЕФИНИЦИЈЕ

Појмови употребљени у овој методологији имају следеће значење:

Алокација прихода	Расподела прихода на тарифне елементе;
m ³	Кубни метар природног гаса доње топлотне вредности 33.338,35 kJ при температури од 288,15 K (15°C) и на притиску од 1,01325 bar;
Максимално одобрени приход	Максималан износ прихода енергетског субјекта у регулаторном периоду којим се надокнађују сви оправдани трошкови који настају обављањем регулисане енергетске делатности и одговарајући повраћај на ангажована средства;
Место трошка	Физичко или друго место у енергетском субјекту на коме настаје конкретан трошак;
Тарифни елементи	Обрачунске величине тарифног система у којима се изражавају учинци регулисаних енергетских субјеката и обрачунавају цене тих учинака.

Остали појмови употребљени у овој методологији имају исто значење као у Закону о енергетици.

IV. ОДРЕЂИВАЊЕ МАКСИМАЛНО ОДОБРЕНОГ ПРИХОДА

Максимално одобрени приход се обрачунава за сваку енергетску делатност посебно на основу оправданих трошкова пословања енергетског субјекта који настају обављањем енергетске делатности за коју се утврђује максимално одобрени приход и на основу одговарајућег повраћаја на средства ангажована за обављање те делатности.

Ако у току регулаторног периода, из објективних разлога (промена Енергетског биланса Републике Србије или промена цене природног гаса из увоза, изражена у динарима, за више од 3%), оправдани трошкови пословања на основу којих је утврђен максимално одобрени приход енергетског субјекта битно одступају од трошкова који реално настају, може се извршити корекција максимално одобреног прихода за тај регулаторни период.

IV. 1. Заједнички трошкови, средства и остали приходи

Заједничким трошковима се сматрају трошкови настали ради омогућавања функционисања целине енергетског субјекта који обавља две или више енергетских делатности или који поред енергетске обавља и неку другу делатност, а који не могу бити директно везани ни за једно конкретно место трошка.

Заједничким средствима се сматрају средства енергетског субјекта која се не могу директно алоцирати на поједине делатности (нпр. земљиште, грађевински објекти, возила, опрема и сл.).

Заједничким осталим приходима се сматрају приходи остварени ангажовањем средстава енергетског субјекта који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједнички трошкови, средства и остали приходи се распоређују на енергетску делатност за коју се утврђује максимално одобрени приход, у складу са овом методологијом (дистрибуција природног гаса, односно управљање дистрибутивним системом за природни гас) и на друге енергетске и остале делатности, на основу транспарентних правила (кључева) утврђених у складу са рачуноводственим стандардима и објективним критеријумима.

Припадајући део заједничких трошкова, средстава и осталих прихода алоциран на енергетску делатност за коју се утврђује максимално одобрени приход, у складу са овом методологијом, укључује се у обрачун максимално одобреног прихода енергетског субјекта по основу обављања те делатности.

IV. 2. Дистрибуција природног гаса

Обрачун максимално одобреног прихода енергетског субјекта по основу обављања делатности дистрибуције природног гаса врши се применом следеће формуле:

$$\text{МОПдис}_t = \text{ОТ}_t + \text{А}_t + \text{ППЦК} * \text{РС}_t - \text{ОП}_t + \text{КЕ}_t$$

где су:

t – регулаторни период

МОПдис_т – максимално одобрени приход по основу обављања делатности дистрибуције природног гаса у периоду т (у динарима),

ОТ_т – оперативни трошкови у периоду т (у динарима),

А_т – трошкови амортизације у периоду т (у динарима),

ППЦК – стопа повраћаја на регулисана средства која се обрачунава као пондерисана просечна цена капитала (у %),

РС_т – регулисана средства у периоду т (у динарима),

ОП_т – остали приходи у периоду т (у динарима),

КЕ_т – корекциони елемент у периоду т (у динарима).

Трошкови који улазе у обрачун максимално одобреног прихода енергетског субјекта по основу обављања делатности дистрибуције природног гаса утврђују се на основу података о планираним количинама за дистрибуцију природног гаса из Енергетског биланса Републике Србије, односно на основу података који служе за његово доношење.

IV. 2.1. Оперативни трошкови

Оперативни трошкови представљају оправдане трошкове настале по основу обављања енергетске делатности дистрибуције природног гаса и чине их:

- 1) трошкови материјала,
- 2) трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи,
- 3) трошкови производних услуга и
- 4) нематеријални трошкови.

У овим оперативним трошковима садржани су и:

- трошкови заштите животне средине и
- оперативни трошкови средстава прибављених без накнаде.

Оцена оправданости трошкова се врши према природи конкретног трошка анализом сврсисходности, анализом количине и цене, упоредном анализом заснованом на подацима о трошковима у претходном периоду и трошковима енергетских субјеката који обављају исту енергетску делатност у земљи и окружењу (*benchmarking*).

IV. 2.2. Трошкови амортизације

Трошкови амортизације представљају трошкове амортизације средстава која су у функцији обављања енергетске делатности дистрибуције природног гаса, при чему се у трошкове амортизације укључују и трошкови амортизације средстава прибављених без накнаде.

Трошкови амортизације обухватају трошкове амортизације постојећих средстава и трошкове амортизације средстава која ће бити активирана у посматраном регулаторном периоду.

Трошкови амортизације постојећих и средстава која ће бити активирана у посматраном регулаторном периоду обрачунавају се пропорционалном методом у процењеном корисном веку трајања средстава.

Трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у посматраном регулаторном периоду обрачунавају се на основицу коју чини 50% вредности активираних нематеријалних улагања, некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку.

Трошкови амортизације се рачунају према следећој формули:

$$A_t = \text{АПС}_t + \text{ААС}_t$$

где су:

A_t – трошкови амортизације у периоду t (у динарима),

АПС_t – трошкови амортизације постојећих средстава у периоду t (у динарима),

ААС_t – трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у периоду t (у динарима).

IV. 2.3. Регулисана средства

Регулисана средства представљају нето вредност нематеријалних улагања (изузев goodwill-а), некретнина, постројења и опреме која су ангажована у обављању енергетске делатности дистрибуције природног гаса, изузимајући:

- нето вредност средстава прибављених без накнаде, као што су донације, учешће трећих лица у изградњи система за дистрибуцију природног гаса, средства прикупљена по основу изградње прикључака и слично и
- вредности нематеријалних улагања, некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку, која се не активирају у регулаторном периоду или која нису оправдана и/или ефикасна.

Оправданост и ефикасност инвестиција се утврђују на основу:

- потребе развоја дистрибутивног система за природни гас, у циљу задовољавања пораста потражње за природним гасом, као и повећања сигурности и квалитета снабдевања,
- техничко – технолошких, економских и других параметра и показатеља оправданости и ефикасности улагања и

- усклађености улагања са плановима развоја енергетског субјекта за период од пет година.

Регулисана средства су основица за обрачун повраћаја на ангажована средства који енергетски субјект може да оствари у регулаторном периоду.

Вредност регулисаних средстава обрачунава се као аритметичка средина вредности регулисаних средстава на почетку регулаторног периода и вредности регулисаних средстава на крају регулаторног периода према следећој формули:

$$PC_t = (пPC_t + кPC_t) / 2$$

где су:

PC_t – регулисана средства у периоду t (у динарима),

$пPC_t$ – вредност регулисаних средстава на почетку периода t (у динарима),

$кPC_t$ – вредност регулисаних средстава на крају периода t (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на почетку регулаторног периода обрачунава се према следећој формули:

$$пPC_t = пNBC_t - пCBH_t - пНСУП_t$$

где су:

$пNBC_t$ – нето вредност нематеријалних улагања (изузев goodwill-а), некретнина постројења и опреме на почетку периода t (у динарима),

$пCBH_t$ – нето вредност средстава прибављених без накнаде на почетку периода t (у динарима),

$пНСУП_t$ – вредност нематеријалних улагања (изузев goodwill-а), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку на почетку периода t , а која неће бити активирана у периоду t или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на крају регулаторног периода обрачунава се према следећој формули:

$$кPC_t = PC_t - A_t + \Delta СУП_t - \text{НОПС}_t - \Delta CBH_t - \Delta \text{НСУП}_t$$

где су:

A_t – трошкови амортизације у периоду t који се обрачунавају на начин дефинисан овом методологијом (у динарима),

$\Delta\text{СУП}_t$ – промена вредности нематеријалних улагања (изузев goodwill-a), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку у периоду t (у динарима),

НОПС_t – нето вредност средстава која су отуђена и/или трајно повучена из употребе у периоду t (у динарима),

$\Delta\text{СБН}_t$ – промена вредности средстава прибављених без накнаде у периоду t (у динарима),

$\Delta\text{НСУП}_t$ – промена вредности нематеријалних улагања (изузев goodwill-a), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку која неће бити активирана у периоду t или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

IV. 2.4. Стопа повраћаја на регулисана средства

Стопа повраћаја на регулисана средства утврђује се као пондерисана просечна цена капитала енергетског субјекта по основу обављања делатности дистрибуције природног гаса.

Пондерисана просечна цена капитала је пондерисани просек стопе повраћаја на сопствени капитал и просечне стопе повраћаја на позајмљени капитал, и обрачунава се пре опорезивања према следећој формули:

$$\text{ППЦК} = (\text{СК} * \text{ЦСК}) / (1 - \text{СП}) + \text{ПК} * \text{ЦПК},$$

при чему је $\text{СК} + \text{ПК} = 1$

где су:

ППЦК – стопа повраћаја на регулисана средства која се обрачунава као пондерисана просечна цена капитала (у %),

СК – учешће сопственог капитала у финансирању регулисаних средстава (у %),

ЦСК – реална цена сопственог капитала пре опорезивања (у %),

СП – стопа пореза на добит према важећим законским прописима (у %),

ПК – учешће позајмљеног капитала у финансирању регулисаних средстава (у %),

ЦПК – пондерисана просечна цена позајмљеног капитала (у %).

Учешће позајмљеног капитала у финансирању регулисаних средстава треба да буде што веће, у складу са најбољом међународном праксом, како би се обезбедила нижа просечна цена укупног капитала.

Реална цена сопственог капитала пре опорезивања треба да одражава специфични ризик предузећа, ризик земље и преовлађујуће услове прибављања капитала на финансијском тржишту у регулаторном периоду.

Позајмљени капитал у смислу ове методологије представља збир дугорочних обавеза и краткорочних финансијских обавеза.

Цена позајмљеног капитала се рачуна као пондерисана просечна каматна стопа на укупно позајмљена средства, при чему се као пондери узимају учешћа позајмљених средстава у укупно позајмљеним средствима. Цена позајмљеног капитала се признаје до нивоа цене обазриво и рационално позајмљених средстава.

IV. 2.5. Остали приходи

Остали приходи, осим прихода насталог обављањем делатности дистрибуције природног гаса, су приходи остварени ангажовањем средстава намењених обављању те делатности, као што су: приходи од активирања властитих учинака, приходи од продаје средстава, разграничени део прихода периода по основу реализације донираних средстава и други приходи.

IV. 2.6. Корекциони елемент

Корекциони елемент је вредносни израз (новчани износ) којим се коригује максимално одобрени приход за наредни регулаторни период, за износ одступања оствареног прихода од прихода обрачунатог у складу са овом методологијом, а на основу остварених количина природног гаса и вредности оправданих трошкова и осталих прихода остварених у претходном регулаторном периоду.

Приликом обрачуна максимално одобреног прихода за први регулаторни период корекциони елемент је једнак нули.

IV. 3. Управљање дистрибутивним системом за природни гас

Обрачун максимално одобреног прихода енергетског субјекта по основу обављања делатности управљања дистрибутивним системом за природни гас врши се применом следеће формуле:

$$\text{МОПудс}_t = \text{ОТ}_t + \text{А}_t + \text{ППЦК} * \text{РС}_t - \text{ОП}_t + \text{Г}_t + \text{КЕ}_t$$

где су:

t – регулаторни период

МОПудс_t – максимално одобрени приход по основу обављања делатности управљања дистрибутивним системом за природни гас у периоду t (у динарима),

ОТ_t – оперативни трошкови у периоду t (у динарима),

A_t – трошкови амортизације у периоду t (у динарима),

ППЦК – стопа повраћаја на регулисана средства која се обрачунава као пондерисана просечна цена капитала (у %),

PC_t – регулисана средства у периоду t (у динарима),

OP_t – остали приходи у периоду t (у динарима),

G_t – трошкови за надокнаду губитака у дистрибутивном систему за природни гас у периоду t (у динарима),

KE_t – корекциони елемент у периоду t (у динарима).

IV. 3.1. Трошкови за надокнаду губитака

Висина трошкова за надокнаду губитака у дистрибутивном систему за природни гас утврђује се на основу следеће формуле:

$$G_t = K_t * CG_t * ЦГ_t$$

где су:

G_t – трошкови за надокнаду губитака у периоду t (у динарима),

K_t – количина природног гаса која се дистрибуира у периоду t (у m^3),

CG_t – стопа губитка у периоду t (у %),

$ЦГ_t$ – пондерисана просечна набавна цена природног гаса, укључујући и све зависне трошкове набавке природног гаса, а за покриће губитака у периоду t (у динарима/ m^3).

Губици у дистрибутивном систему за природни гас се одређују на основу: остварених стопа губитака у претходне три године, упоредне анализе стопа губитака са енергетским субјектима који обављају исту делатност у земљи и окружењу и плана за смањење губитака и мера за његову реализацију.

IV.3.2. Значење осталих елемената формуле

Значење осталих елемената формуле за израчунавање максимално одобреног прихода енергетског субјекта који обавља делатност управљања дистрибутивним системом за природни гас идентично је значењима утврђених овом методологијом код максимално одобреног прихода енергетског субјекта који обавља делатност дистрибуције природног гаса.

Трошкови који улазе у обрачун максимално одобреног прихода енергетског субјекта који обавља делатност управљања дистрибутивним системом за природни гас, израчунавају се на основу података о количинама који се користе за обрачун максимално одобреног

прихода енергетских субјеката који обављају делатности дистрибуције природног гаса, чијим системима тај енергетски субјект управља.

V. АЛОКАЦИЈА МАКСИМАЛНО ОДОБРЕНОГ ПРИХОДА НА ТАРИФНЕ ЕЛЕМЕНТЕ

Максимално одобрени приход енергетског субјекта (МОП_т), као збир максимално одобреног прихода за делатност дистрибуције природног гаса и за делатност управљања дистрибутивним системом за природни гас (МОП_т = МОП_{дис_т} + МОП_{удс_т}) се алоцира на тарифне елементе:

- капацитет, изражава се у м³/дан/година и
- енергент, изражава се у м³.

Тарифни елемент „капацитет“ се утврђује сабирањем максималних дневних потрошњи које се мере и/или максималних изведених дневних потрошњи природног гаса, на свим местима примопредаје гаса са дистрибутивног система.

Максимална изведена дневна потрошња природног гаса се одређује за места примопредаје на којима не постоји дневно читавање и израчунава се на основу максималне измерене месечне потрошње датог места примопредаје у претходној години, сведене на дан и увећане за 20%, рачунате на две децимале.

Тарифни елемент „енергент“ представља укупну годишњу количину природног гаса која се дистрибуира.

Приход који се алоцира на тарифни елемент „капацитет“ се израчунава према следећој формули:

$$ПК_t = \text{МОП}_t * y$$

а приход који се алоцира на тарифни елемент „енергент“ се израчунава према следећој формули:

$$ПЕ_t = \text{МОП}_t * (1 - y)$$

где су:

ПК_т – приход који се алоцира на тарифни елемент „капацитет“ у периоду т (у динарима),

МОП_т – максимално одобрени приход енергетског субјекта у периоду т (у динарима),

ПЕ_т – приход који се алоцира на тарифни елемент „енергент“ у периоду т (у динарима),

у – учешће тарифног елемента „капацитет“ у остваривању максимално одобреног прихода (у %).

На бази учешћа варијабилних и фиксних трошкова у укупним трошковима, оптималног коришћења система за дистрибуцију природног гаса и упоредне анализе засноване на подацима о структури трошкова енергетских субјеката који обављају исту енергетску делатност у земљи и окружењу, утврђује се учешће тарифног елемента „капацитет“ у остваривању максимално одобреног прихода од $u = 30\%$.

VI. РЕГУЛАТОРНИ ПЕРИОД

Први регулаторни период почиње 01. јануара 2007. године.

Дужина регулаторног периода утврђује се у трајању од годину дана.